

קלושמרל בעפולה

מנה על ידי הרבנות הראשית לעמוד בראש העדה הספרדית בעפולה. מהלומה זו פגעה לא רק בכבודו ותהילתו של קירשטיין, אלא גם בכיסו.

בעקבות מהלומה השנייה באה שלישיית: אברהם מש, כתב דבר בעפולה, מי שהיה חבר המועצה המקומית, נלחם נגד השלומים המיוחסים, אשר קיבל הרב תמורת שירותיו. סען מש: "אנו משלמים מסים והרב מקבל את משכורתו. למה לנו לשלם לו לחוד עבור עריכת קידושין וטכסים אחרים?" על מצחו של קירשטיין נראו עיני סערה.

הוא הפך עצבני ושרוי במרה שחורה. באחת השבתות רב עם הגבאי הזקן שלו חנוך פסילוב ועם הגבאי השני, דוד סיטנר. הוא נראה מתוכח גם עם אחרים. הסערה הלכה והתקרבה.

במהרה נחתו טיפות הגשם הראשונות על פני שדירת הדקלים התפשטה השמועה: "השמעת?" קיל קיבל מכתב בעילום-שם. "מובן מאליו ששמעתי. כל העיר מדברת על כך. השמעת כי אשתו פתחה את המכתב וקיבלה התקפה לב?"

כעבור ימים מספר נפוצו שמועות אחרות: "השמעת? מש קיבל מכתב בעילום-שם?" "באמת?" "כן, באמת. גם פסילוב, סיטנר והרב מיימון קיבלו מכתבים דומים." היתה זאת שמועה עסיכית ומרתקת.

שורה של שסות'נאי

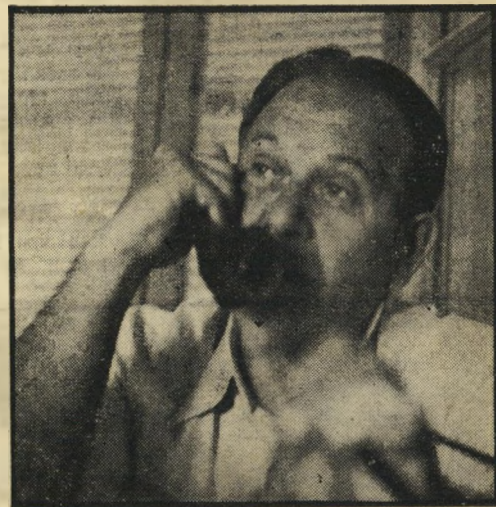
לשוכני שדירת הדקלים — מביה"הכנסת ועד קפה פנתי — היה חומר מספיק לשיחות. תוכן המכתבים היה ידוע לכל. מקבלי המכתבים כונו בשורה ארוכה של שמות גנאי. יהודי אשמו באשמות שונות, בעלות אופי מוסרי, או פלילי.

אולם כל מחיקותן של השמועות סופקה על ידי העובדה שהמכתבים נשלחו בעילום-שם. מחברה המכתבים שמר על אלמוניותו, והרב נתן חומר רב להשערות: מי היה יכול לכתוב את המכתבים?

מש החליט לקחת את העניינים לידי: לאחר הכל היתה לו הזכות לדעת את זהותו של המשמיץ האלמוני. יתר על

הרים אינם נפגשים. רק בני אדם נפגשים. בפאריס יין כמעט כל סיכויים לפגישה מקרית עם מישהו. בעפולה פוגש כל אחד את כל אחד, מדי יום ביומו. בעפולה יודע כל אחד את כל פרטי חייו של רעהו. ביהוד יודעים זאת אלה שבמבקרים בבית הכנסת הלבן גדול, השוכן בקצה של שדירת-דקלים. בה משחקים ילדים, ונשים יושבות על הספסלים וסורגות. יודעים הכל גם אלה המבקרים בבניין הקטן, הניצב מעבר לכביש: בבית המועצה המקומית.

עם התקרבות הבחירות היו שני הבניינים הפוכים לשני מדי צריעו, מוכנים להפגין זה את זה. ולא רק בשעת הבחירות: מצב מלחמה מתמיד היה קיים בין שני הבניינים — מבש

ענתונאי אברהם מש "סי"

כשם שהיה קיים בכל מקום בו שוכנים מועצה מקומית ובית-כנסת בקירבה מסוכנת.

אולם מעל למריבה המתמדת, המובנת מאליה, ניצבו המריבות הקטנוניות בתוך שני המבצרים עצמם: שאפתנות אישית ומלחמה על השלטון.

מועצה שקמה

בתוך המועצה המקומית של עפולה היה המצב שקט למדי. הכל ידעו כי חמשת חברי מפא"י במועצה המקומית של עפולה חיו בשלום עם שני חברי הצ"כ, שני חברי מפ"ם וחבר המזרחי במועצה. עשרת הגברים היו ידידים טובים בחייהם הפרטיים, לא ראו כל טעם להתקוטט מסביב לשולחן הירוק.

אולם בבניין הגדול והלבן שממול לא היה המצב כה פשוט. שם השתוללו השאיפות האישיות והתככים הפוליטיים, זרעו רוחות וקצרו סופות. רוב המתפללים השתקפו לעלות לדרגת גבאים, לעמוד על הבמה בשבתות ובחגים. לומר את קנאת הכלל בכבודם ותהילתם. הם רצו כי בשבתות יהיו הם המחליטים מי יעלה לתורה ומי לא יעלה — ומדוע.

היחיד שלא היה צריך לדאוג לכבודו ותהילתו היה רבי אשר קירשטיין (68), שהיה ידוע משך שנים רבות כרבי-העמק. קירשטיין הגבוה, המוצק וכסוף-הזקן נראה כאלון עתיק, התפלל בקול של רעם מרוחק.

ואף על פי כן הבחינו בני-אדם כי גם הוא היה מודאג. הוא פיקח על הגבאים שלו בשבע עיניים, חשש שהם ישכחו כי הוא האיש מספר אחד בבית-הכנסת.

שלוש שהלומות

לפני שנה החלו רבים להטיל ספק במעמדו הנעלה של הרב. שמו של נחום קיל, מנהל בית-הספר של המזרחי, הופיע בראש רשימת המועצה הדתית — במקום שהיה מיועד מאז ומתמיד לקירשטיין. הוא היה מלא זעם.

אחר באה מהלומה השנייה: הרב הטוניסי, רבי מיימון נת-

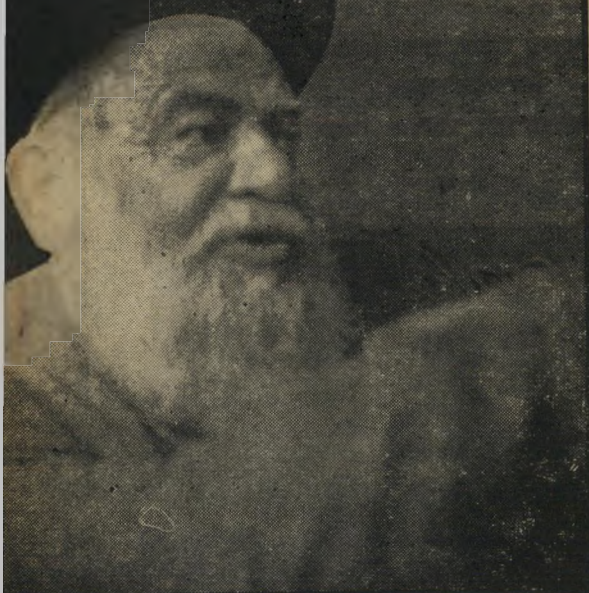

נפתים סיטנר ופסילוב "מדוע?"

כן, הוא היה דמות ציבורית. הוא יצא לספור, ביקר אצל כל מקבלי המכתבים, אסף את כל המכתבים (פרט למכתבו של קיל, אשר טען כי אין זה עסקו של איש).

כל המכתבים נכתבו, כנראה, באותו כתב-יד, על גבי דפים שהוצאו, כנראה, מתוך אותה המחברת. מש סקר את הרקע של מקבלי המכתבים ואת המניעים האפשריים לשליחתם. הוא צרף דבר לדבר והגיע למסקנה שהמכתבים היו עלולים להיכתב על-ידי הרב קירשטיין.

הוא לא הסתפק בכך. הוא ביקר אצל מפקח-המשטרה, גוריי, הראה לו את המכתבים, השמיץ את חשדותיו. המכתבים, יחד עם דוגמת כתב-ידו של הרב, נמסרו לידי הגרפולוג של

הרב אשר קירשטיין

"מה?"

המשטרה ולידי גרפולוג אחר, בחיפה. שני הגרפולוגים שלחו תשובה דומה: לפי מיטב ידיעתם, היה כתב היד של הדוגמה זהה עם זה של המכתבים.

"איזה ראש!"

מניות סמכותו וערמתו של מש עלו מעלה מעלה בשדירת הדקלים. בלכתו לעבר המועצה המקומית, היו בני-אדם מתבוננים בדמותו הגוצה-מוצקת, מחלפים מבטים רבי-שמעות: "איזה ראש! הוא גילה את האיש!" קשה היה לקבוע מי היה גיבור-היום האמיתי: מש, או הרב.

מש מסר את כל העניין לידי המועצה, טען כי זוהי פרשה ציבורית וכי יש למנות וועדת-חקירה. ידידיו ניסו לעצור בו: "מה כל הרעש? מישהו כתב לך דבר, אשר לא היה לו האומץ לומר בפניך. למה לך להפיץ את כל העניין ברבים? הרי מחברה המכתבים התכוון בדיוק לכך. מוטב לך לשרוף את המכתב ולשכוח את כל הפרשה.

אבל מש לא מש מעמדו: "זוהי שערוריה ציבורית. המור עצה המקומית חייבת להסיק מסקנות." עשרת חברי-המועצה נפגשו והגיעו למסקנות. המכתבים צולמו ונשלחו לרבנות הראשית, ירושלים. עם העתק לח"כ זרח וורהפטיג. הרב קירשטיין נתבקש לצאת לפנסיה, סרב בכל חוקף.

"שקר וכזב!"

בינתיים באו מקבלי המכתבים למש, ודרשו את מכתביהם. הם לא חסצו בשערוריות. פסילוב נשבע שהוא והרב ידידים מצויינים. סיטנר לא רב אתו מימיו. השמיים היו בהירים, כאילו לא אירע דבר. הרב הספרדי, מיימון, נשאר בצד, מילא את פיו מים.

אמר פסילוב: בשבתו בחדרו ובמרחו צנימים בחמאה וררי בה: "כל זה שקר וכזב. אויבי הרב זייפו את כתב-ידו ושלחו את כל המכתבים הללו. מדוע היה הרב צריך לכתוב לי מכתב, בשעה שהוא היה יכול לומר את הדברים בפני?" סיטנר לא רצה לומר דבר. הוא רק צחק: "אין זה מעניין! מה בכך, אם מישהו כתב לי מכתב?" אבל בעיניו נצנץ זיק של הנאה.

הרב קירשטיין התהלך הלך ושוב על פני דירתו הקטנה והגוּחַ, בחצר בית-הכנסת. העין אשר על מצחו היה קודר יותר מתמיד, והרעם המהדהד בקולו היה אדיר יותר: "אלוהים יעניש אותם! אויבי רצו לחתור מתחת לסמכותי ושמי הטוב, אבל הכל יודעים כי זה שקר נתעב. האם אני שוטה? האם אני המכונה בשם החכם ברבנים, הייתי כותב מכתבים כאלה בכתב-יד? האם לא הייתי יכול להשיג לי מכתב כתיבה? מישהו זייף את כתב-ידי. אלוהים יעניש אותו!"

הרב תחב את ידו לתוך הכיס הפנימי של הקאפוטה השחור רה והמבהיקה שלו, והוציא את העתק המכתב אשר שלחה הרבנות הראשית בירושלים למועצה המקומית של עפולה: "אין אנו מאמינים — ואין אנו יכולים להאמין — כי המכתבים הגי'ל נכתבו על-ידי הרב קירשטיין. אין ספק כי הוא חף מפשע, וכי כל העניין בוים על-ידי אויביו."

מש לא שוכנע. הוויכוחים בשדירת-הדקלים נתחדשו. הם היו דומים להפלא לפולמוס שנתפתח על בניית המשתנה בעיירה הצרפתית קלושמרל. אולם לא היה ברור אם גם ההדים הפוליטיים שתכה הפרשה יהיו גדולים כמו הדיה של שערוריית-קלושמרל.

קוואס וזיהה את השעון והגעליים כשייכים לדודו. אולם הפעם חכתה לו הפתעה. ברק ניגש אליו, אחז בידו המעוטרת בשעון, שאל אם הספרות אשר על השעון הן רומיות או ערביות. הספרות היו ערביות. עורך הדין הוסיף ושאל אם העד בטוח כי ה"סיפרה 6 היא רומית, לא ערבית. העד היה בטוח. ברק הראה את השעון לשופטים. הסיפרה 6 לא נמצאה עליו כלל, במקומה היה מחוג נוסף. העד נדהם. המבחן השני היה מוקדש לצבעים: "מה צבע חילתו של השופט?" "כחול", בסדר,

של מרים, הועבר על ידי גאנם וכליאני לתוך מוגית. איש לא הוסיף לראותו בחיים. שנה לאחר מכן, כאשר נעצרה חברות רצה בע"מ, אמר אחד הנאשמים כי גופתו של אל-כורדי מוטלת בבאר עמוקה, ליד צריפין. המשטרה מיהרה לשם, מצאה רק שלד יבש, נעול נעליבד כחולות ומעוטרת בשעון-זהב. האחיין זיהה. אחיינו של כורדי, מר חמד דאוד קוואס, זיהה את החפצים. ה"משטרה פתחה תיק-רצח חדש. בשבוע שעבר, באולם בית-המשפט, שכ

עדאד אל-עזיז בן אחמד גאנם, ערבי מיפו, והעולה החדש נסים בן חליפה חדאד, שהיה ידוע בקרב העולם התחתון היפואי בכינויו פליקס. מכנסיו הכחולים של פליקס היו מנוהצים היטב. כותנתו הבריקה בלובנה ושן-הזהב אשר בפיו נצנעה תכופות. צורך רחוק. הצורך במבחן-זכרון היה דחוף: עבד אל-עזיז אל כורדי נעלם בנובמבר בר 1952. הוא בילה את ערבו האחרון ב"חברת גאנם ונערה צעירה ויפה בשם מרים מזרחי בקולנוע היפואי יפאוד. הוא הושקה כסם מרדים על-ידי גאנם, נרדם על כתפה

ומה צבע העניבה של אדם זה?" "ירוק." קוואס לא היה עיוור צבעים. "ועתה, הת' בונן ישר בשופט ואמור: האם הצבע ה' כחול על חגורתך הוא באמצע, או בצדדים?" "באמצע." לאמיתו של דבר היה הפס אשר על החגורה חום. הדיבור נעתק מפיה העד. השופט הכריז על הפסקה. עם הטלת ספק בכושר ראייתו של קוואס, נוצרה פרצה בקשר אשר בין העלמו של אל-כורדי לגל העצמות. גאנם ופליקס חייכו. כליאני היה אויש: הדבר לא שינה את גרולו.